

VERSLAG VAN HET WERKKAMP 1964 TE HUPPEL/WINTERSWIJK.

door M. van den Bosch.

Het kamp, dat van 1 tot 15 augustus in Huppel bij Winterswijk werd georganiseerd, mag zoals gewoonlijk weer zeer geslaagd worden genoemd. Het aantal deelnemers was nogal variabel en ook niet bijzonder groot, maar desondanks werd de kampkas niet met een nadelig saldo afgesloten.

Aangezien excursies naar het mioceen van Dingden niet aan te raden waren in verband met diverse moeilijkheden (Janssen, 1964, p. 35), moest dus alles binnen de grenzen worden gezocht.

Door de zeer lage waterstand in de beken werd zo snel mogelijk een excursie naar Stemerdink ondernomen. Evenals vijf jaar geleden moest een ontsluiting gemaakt worden, hetgeen weer de nogide kilo's gruis opleverde, zij het met veel moeite.

Het oligoceen van De Vlijt was zeer de moeite waard, al werd er aan grote soorten niet veel meer gevonden. Bij de kleinere soorten zijn waarschijnlijk weer een aantal nieuwe voor De Vlijt !

Op verschillende plaatsen werden handboringen gemaakt. (Met een uit nood gekochte Edelman -boor; een boor lenen bij de Geologische Dienst, zoals we dat tot nu toe deden, bleek dit jaar op moeilijkheden te stuiten.)

Er werd geboord in De Giffel, waar een diepte van 6,50 m werd bereikt. Zandig mioceen, met veel schelpen in nesten, vooral op grotere diepte. De boring moest gestaakt worden wegens moeilijkheden in watervoerend mioceen. Op de meeste plaatsen in De Giffel bleek het niet mogelijk dieper te boren dan ca. 3 m, aangezien de wateroverlast in het fluvio-glaciaal te groot is. Alleen op een plaats waar een schol keileem vanaf maaiveld tot het mioceen reikte, bleef het boorgat droog.

Voorts werd geboord ten westen van Groenlo, o.a. bij de gasfabriek, waar steriel plioceen werd aangetroffen: lichtgroengrijze matig fijne zanden met wat slib, echter zonder glimmer.

Er werd een bezoek gebracht aan hoeve "De Koerboom" bij Zwillbroek. Iemand liet ons daar de oude klei-afgravingen zien van de steenbakkerij die daar geweest is (gesloten laatste helft vorige eeuw). De afgravingen zijn nog zichtbaar als een groot aantal ondiepe kuilen (ca. 2 m.) op diverse plaatsen in de omringende bosjes. (Staring, 1860, p. 201) Alles is echter begroeid, zodat van de lagen niet meer te zien is. Er zijn echter mogelijk-

heden genoeg voor ontsluitingen. Staring noemt deze vindplaats (p. 209) en zegt dat er steenkernen van schelpen worden gevonden. Hieromtrent was echter niets bij de bevolking bekend, al was "de man, die het weten kon" echter niet thuis. Bij een volgende gelegenheid kunnen we bij hem waarschijnlijk waardevolle gegevens krijgen. De archieven van de steenbakkerij zijn nog in de boerderij aanwezig ! Bij de Koerboom werd geboord tot 7,30 m, wat zonder enige moeite ging. Het profiel begon met grijsachtige kleiachtige zanden, die in de buitenlucht snel bruin worden. Dit ging na enige meters snel over in zeer harde droge klei, vaak zeer donker gekleurd. Deze laag werd op 7,30 m nog niet doorboord. Bovenin werden vreemde concreties aangetroffen, die mogelijk op de laag met schelpkernen kunnen wijzen. Dit moet echter nog verder onderzocht worden.

De belangrijkste gebeurtenis in het kamp was wel het graven van een gat bij de boerderij Ticheloven in Eibergen. Er werd geboord om een goede plaats te vinden voor het maken van een ontsluiting. Voorwaarde was, dat de schelpenlaag afgedekt moest zijn door enkele meters klei; dan was de conservatietoestand tenminste goed. Deze plaats werd gevonden in het weiland achter het bos achter de boerderij, ongeveer 50 m westelijk van het gat, dat wij daar twee jaar geleden gegraven hadden. Het mioceen begon op ca. 1 m, de schelphoudende laag op 2,60 m - mv. De schelpenlaag was dus afgedekt door 2,5 m klei: niet te veel om een ontsluiting in te graven. Dit graafwerk duurde ongeveer twee dagen, waarbij o.a. op 1,90 m een walviswervel werd gevonden. De schelpenlaag werd over een oppervlak van 2,5 bij 3,5 m ontsloten, en leverde veel materiaal op. Vele soorten konden nu gaaf verzameld worden, althans compleet: *Pitaria polytropa*, *Glycymeris spec.*, *Cyprina islandica*, *Arca diluvii*, *Scaphella bolli*, *Semicassis spec.* etc. Opvallend waren de honderden *Panopaea*'s, die alle nog als doublet rechtop in de klei stonden. Het bleek echter zeer moeilijk deze soort te verzamelen. Ook van de *Cyprina*'s sneuvelden er tientallen. In totaal werd ongeveer 150 kg gruis verzameld. De basis van het mioceen werd bereikt op ca. 3,20 m, waaronder oligocene septarienklei. Aan de basis van het mioceen bevindt zich een laag zwarte fosforieten, vaak kernen van schelpen, maar ook dikwijls vol met kleine schelpfragmenten en haaiantanden. Een merkwaardig stuk ingespoelde keiharde gele klei werd bemonsterd voor foraminiferenonderzoek. De put werd uitgegraven tot 3,70 m, dus ver in het oligoceen, waarin enige *Thyasira*'s werden verzameld. De put werd drooggehouden met een motorpomp. Het ontsluiten heeft in totaal acht dagen geduurd.

e laatste twee dagen van het kamp werd gewerkt aan boringen in de bodem van groeve Wiegerink te Zwiilbroek. Deze groeve wordt komend voorjaar gesloten, zodat ons onderzoek daar dan klaar moet zijn. Zoeken (visueel) in de groevewand leverde zoals gewoonlijk niet veel op, zodat alle tijd werd besteed aan een drietal boringen in de bodem van de groeve. Op ca. 6 m. begint een kleiachtige zandlaag met veel schelpen, overeenkomende met de laag die bij Ticheloven werd ontsloten (deze stelling is bepaald nog niet bewezen !! red.). Er werd een boorbeschrijving gemaakt en grondmonsters genomen. De schelphoudende laag werd van 6 - 9 m met behulp van de waterpomp uitgespoten, in alle drie de boringen. Het leverde in totaal 8 kg gruis op, dat zeer soortenrijk is en veel merkwaardige soorten bevat. Het materiaal was zeer gaa f. Overvallend was ook hier het voorkomen van *Cyprina islandica* en *Glycymeris*. Boven-Mioceen dus. (Sic ! red.) In de groeve werd door het personeel 4 aaneensluitende walviswervels gevonden. Eén van deze wervels werd door hen behouden, de andere drie zijn opgenomen in de collectie van W. Kuijper.

Alle boorbeschrijvingen, locaties en verdere gegevens zijn bij mij ter inzage.

Lit.: A.W.Janssen, 1964, Over het verzamelen in de miocene ontsluiting bij de Künigsmühle bij Dingden (Westf.), Grondb. & Hamer, no. 1 p. 35
W.C.H.Staring, De Bodem van Nederland, deel II, 1860.